

סוג הבחינה: א. בגרות לנבחני משנה
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: חורף תשי"ע, 2010
מספר השאלון: 141, 034103
117, 118, 024101

אזרחות

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעותיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון	—	(14x1)	—	14	נקודות
פרק שני	—	(9x3) + (13x1)	—	40	נקודות
פרק שלישי	—	(12x2)	—	24	נקודות
פרק רביעי	—	(11x2)	—	22	נקודות
סה"כ	—		—	100	נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הנראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון (14 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-2.

1. בגלל מתיחות ביטחונית בצפון הארץ אסר הצבא על החקלאים באזור לעבד שדות הקרובים לגבול. לדברי מפקד הצבא באזור, אין הוא יכול להבטיח את שלומם של חקלאים העובדים סמוך לגבול.

בעלי השדות במקום עתרו לבית המשפט וביקשו ממנו לבטל את האיסור. לטענתם, השדות שייכים להם ולכן אסור לצבא למנוע את העבודה בהם. הם הוסיפו ואמרו שהאיסור של הצבא פוגע גם בהכנסתם. בית המשפט דחה את העתירה וקבע שבמקרה זה יש להעדיף את עמדת הצבא.

- ציין והסבר את הזכות שבשמה אסר הצבא לעבד את השדות.
נמק את תשובתך על פי הקטע.
- ציין והסבר את הזכות שבשמה הוגשה העתירה לבית המשפט.
נמק את תשובתך על פי הקטע.

2. בית ספר מסוים אוסר על התלמידים לצאת משטח בית הספר במהלך שעות הלימודים, ואף לא בזמני ההפסקות. אחד התלמידים יצא משטח בית הספר בלי אישור ונקרא לבירור אצל המנהלת. בבירור טען התלמיד שאיסור זה פוגע באחת מזכויותיו, ואין להעניש אותו על המעשה.

בתשובה לדברי התלמיד אמרה המנהלת שהאיסור ידוע לכל התלמידים; הוא נקבע בתקנון בית הספר בהתאם לנוהלי משרד החינוך, ואף אושר על ידי המפקח על בית הספר. לכן התלמיד ייענש על הפרת האיסור.

- ציין והסבר את הזכות שמימושה נפגע, לטענת התלמיד.
נמק את תשובתך על פי הקטע.
- ציין והסבר את המובן של שלטון החוק (פורמלי או מהותי), שבא לידי ביטוי בתשובת המנהלת.
נמק את תשובתך על פי הקטע.

פרק שני (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות:
על שלוש מהשאלות 3-7 (לכל שאלה – 9 נקודות)
ועל אחת מהשאלות 8-9 (לשאלה – 13 נקודות).

ענה בקצרה על שלוש מהשאלות 3-7.

3. הצג הבדל אחד בין קבוצה אתנית לבין לאום.
4. הסבר כיצד הקרן הקיימת לישראל (קק"ל) מבטאת את אופייה היהודי של מדינת ישראל.
5. הצג שני מאפיינים של חוקה.
6. הצג את שני התפקידים של בית המשפט העליון.
7. הצג הבדל אחד בין הגישה הליברלית לגישה הסוציאל-דמוקרטית, בעניין התערבות המדינה במערכת הכלכלית.

ענה על אחת מהשאלות 8-9.

8. הצג את עקרון הפלורליזם.
הסבר כיצד הרכב הוועדה לבחירת שופטים מממש עיקרון זה.
9. הצג את המובן המהותי של הדמוקרטיה (הדמוקרטיה כערך).
הסבר כיצד תהליך החקיקה בישראל מסייע לשמור על מובן זה של הדמוקרטיה.

פרק שלישי (24 נקודות)

קרא את הקטע בעיון, וענה על שתיים מהשאלות הקשורות אליו.

"הבטחת לפעול עבורנו כדי להעלות את רמת החינוך של ילדינו, ולשם כך בחרנו בך. כעת הגיע הזמן שתקיים את ההבטחה!". כך קרא יושב ראש ועד התורים לעבר ראש הרשות המקומית באחת מערי הארץ. קריאות כאלה נשמעו בוודאי גם במקומות אחרים, אולם לצערי, רשויות מקומיות רבות אינן יכולות להשקיע די הצורך במערכת החינוך, ואינן יכולות לקיים הבטחות שניתנו בתחום זה. הבטחות אלו יפות לתקופת הבחירות, אך בפועל לא כל תלמידי ישראל זוכים לחינוך איכותי. רשויות מקומיות רבות נתונות במצב כספי קשה, ואינן יכולות להעביר לבתי הספר המקומיים את התקציבים הדרושים להם, ובשל כך נפגעת איכות החינוך. גם התושבים ברשויות אלה אינם יכולים לעשות הרבה בעניין זה: הם אמנם מתארגנים בוועדי הורים המבקשים לפקח על הפעילות של מחלקת החינוך ברשות המקומית, אולם אין להם כל סמכות להורות על העברת התקציבים הדרושים לחינוך. לדעתי, הדרך היעילה ביותר להעלאת רמת החינוך במקומות שבהם המצב הכלכלי קשה היא באמצעות התערבות הממשלה. על הממשלה להעביר במשך שנים אחדות תקציבים מיוחדים לבתי הספר במקומות אלו. כך ניתן יהיה לשפר את רמת החינוך בהם ולהשוות אותה לזו המקובלת במקומות מבוססים מבחינה כלכלית. אם נפעל בדרך זו, יוכל כל תלמיד בישראל לזכות לחינוך איכותי.

(מעובד לפי מאמר מאתר Panet, 22/8/2009)

ענה על שתיים מהשאלות 10-12 (לכל שאלה – 12 נקודות).

10. ציין והסבר את העיקרון הדמוקרטי שבא לידי ביטוי בקריאה של יושב ראש ועד ההורים.

נמק את תשובתך על פי הקטע

11. ציין והסבר את סוג המנגנון לפיקוח ולביקורת על השלטון (פורמלי או בלתי פורמלי),

שבא לידי ביטוי במאמר.

נמק את תשובתך על פי הקטע.

12. ציין והסבר את המדיניות (אפליה, הבחנה או העדפה-מתקנת) שכותב המאמר מבקש להפעיל.

נמק את תשובתך על פי הקטע.

/המשך בעמוד 5/

פרק רביעי (22 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 13-16 (לכל שאלה – 11 נקודות).

13. אנגלית היא השפה הנפוצה באירלנד. עם זאת, יש אירים המבקשים להחיות את השפה הקלטית, שהיא השפה העתיקה של אבותיהם. לשם כך הם מפעילים אמצעי תקשורת הפועלים בקלטית, ומקיימים פעולות תרבות שונות בשפה זו.

— ציין והסבר את מרכיב הזהות שהתומכים בהחייאת הקלטית באירלנד רוצים להדגיש. נמק את תשובתך על פי הקטע.

14. לכנס של אגודה העוסקת במחקר היסטורי הוזמן חוקר שנוי במחלוקת. הזמנה זו עוררה כעס בקרב חברים רבים באגודה, והם קראו למארגני הכנס לבטל את הזמנת החוקר. בתגובה לקריאה זו הודיעו מארגני הכנס שאחת ממטרותיו היא לחשוף את חברי האגודה לדעות שונות. לכן אף על פי שהעמדות של החוקר חריגות ומנוגדות לדעות של מרבית חברי האגודה, הזמנתו לא תבוטל.

— ציין והסבר את העיקרון הדמוקרטי שבא לידי ביטוי בדברי מארגני הכנס. נמק את תשובתך על פי הקטע.

15. ראשי ממשלה בישראל הציגו בשנים האחרונות את המדיניות החדשה של ממשלתם בנאומים שנשאו מחוץ למשכן הכנסת. הם עשו זאת מפני שחברי הכנסת נוהגים לקטוע בקריאות ביניים נאומים במליאה, הזוכים לסיקור תקשורתי.

אחד מחברי הכנסת טען שהתנהגות זו של ראשי הממשלה אינה ראויה במדינה דמוקרטית, משום שקריאות הביניים של חברי הכנסת הן ביטוי לחוסר שביעות הרצון של הציבור מתפקוד הממשלה. לדבריו, הימנעות של ראשי הממשלה מלנאום לפני הכנסת אינה מאפשרת לכנסת למלא את תפקידיה כראוי.

— ציין והסבר תפקיד אחד של הכנסת, שבשמו טען חבר הכנסת. נמק את תשובתך על פי הקטע.

16. במהלך מערכת הבחירות במדינה מסוימת, הורה הנשיא לשירותי הביטחון לעצור חלק מהמועמדים. הוא עשה זאת כדי למנוע מהם לנהל בצורה יעילה את תעמולת הבחירות שלהם וכך לפגוע בסיכויים של מתחרינו להצליח בבחירות.

— ציין והסבר את התנאי לקיום בחירות דמוקרטיות שאינן מתקיים במדינה זו. נמק את תשובתך על פי הקטע.

בהצלחה!